

Posudek bakalářské práce Johannyy Šilarové
Symbolika jazyka v povídkách Subcomandanta Marcose Vyprávění Starého Antonia a její význam při komunikaci Zapatistů se světem

Johanna Šilarová se ve své práci zaměřila na povídkový soubor Subcomandanta Marcose nazvaný *Příběhy starého Antonia*. Širším kontextem je jí pochopitelně mexické zapatistické hnutí.

Téma zapatistů je v bakalářských i diplomových pracích studentů Univerzity Karlovy stále ještě velice vzácné. Když už se objevuje, pak je zpravidla pojata z hlediska historiografie či sociálních věd. Johana Šilarová však do centra svého zájmu postavila literární dílo a zkoumala je jako takové, přechází však pružně mezi čtením literárním, mytologickým a sociologickým.

Práci přehledně a promyšleně rozčlenila: zapatistické hnutí představuje nejprve jako součást politických a společenských dějin moderního Mexika, v hrubých rysech ukazuje jeho kořeny, základní myšlenky, společenské uspořádání a rok 1994 jako zlomový okamžik, začátek samostatného zapatistického „státu“.

V další části autorka představuje prostředky, kterými zapatisté komunikují se světem. Jde o různorodou směs s různou úrovní literárnosti. Od přímých vyjádření Subcomandanta Marcose, přes zapatistická komuniké, až k Marcosově povídkové tvorbě. Marcose autorka představuje jako tlumočnicka „myšlenek, ideálů, světonázoru a požadavků Zapatistů vůči západnímu světu (...) co možná nejsrozumitelnějším způsobem.“ (s. 17) Ukazuje jeho klíčovou roli v komunikační strategii zapatistů, citlivě interpretuje jeho nejednoznačnou pozici mezi pouhým zprostředkováním a tvorbou.

Autorka pak ukazuje roli zapatistických „výprav za život“. Popisuje snahu zapatistů sdílet své zkušenosti a názory, ale zároveň se i učít, vyptávat, poznávat jiné světy.

Dále rozebírá komuniké, která zapatisté zveřejňují již od roku 1994 na své webové stránce. I u nich však poukazuje na nejednoznačný status. Nejsou to texty, které mají pouze informovat, ale také „Některé apelují, další informují, většina z nich však obsahuje trochu od obojího a bývají silně metaforického charakteru.“ (s. 20)

Práce se pak dostává ke svému nejdůležitějšímu předmětu, povídkám o starci Antoniovi, které interpretuje a rozebírá z celé řady podnětných hledisek. Všimá si téměř nerozlučného a nerozlišitelného spojení původní mytologické látky s Marcosovou politicky orientovanou příměsí. Zkoumá vztah vypravěče a autora, zajímavě pokládá otázku samotného autorství, respektive jeho nesnadnou určitelnost.

Za podstatu povídek ale považuje právě to, co nazývá „přepis mytologie“. Všimá si ústřední pozice samotného jazyka, jeho symboličnosti a zdroje kolektivní mentality. „Jazyk, tedy konkrétněji slovní zásoba jazyků, kterými zapatisté mluví, zde slouží jako východisko pro charakterizaci identity, světonázoru a podstaty kořenů jejich kultury.“ (s. 35) V další z povídek velice zajímavě interpretuje nevědní rovnostářství mezi bohy a lidmi, ba dokonce i převrácení jejich rolí. V tomto typu práce neobvykle, ale citlivě zařazuje i osobní zkušenost s vsudypřítomností Coca-Coly a poukazuje na její podstatnou utilitární i rituální hodnotu (užívání jako obětiny při katolickém synkretickém obřadu), zároveň však na její hodnotu symbolickou a paradoxní vzhledem k zapatistickému boji proti kapitalismu: „Právě Coca-Cola je „velvyslancem“ kapitalismu, který v Chiapasu odvedl skutečně znamenitou práci.“ (s. 42)

Práce obsahuje řadu dalších interpretačních postřehů i citlivých rozborů, a to literárního textu, jeho mytologického podloží i jeho politické funkce.

Práce je psána vyzrálým jazykem, místy i s určitou esejistickou lehkostí. Ojediněle se vyskytnou klopýtnutí, například přebujele rozvětvená souvětí (s. 17 „Avšak veskrze...“) a na textu je také bohužel znát spěch, především v nepozorném pravopisu a častých překlepech.

Četl jsem ji však se zaujetím, velice těží ze zajímavého, neexponovaného, a navíc konkrétně definovaného tématu, které zpracovává suverénně. Myslím, že v některých ohledech přesahuje úroveň práce bakalářské. Proto ji rozhodně doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

Praha, 6.6.2023

Vít Kazmar